

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnak.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Imádság

*Az oratóriumi emléktábla leleplezését megelőző nagytemplomi istenitisztelet alkalmával az egyházi
beszéd előtt elmondta: Jánosi Zoltán.*

Világosság, szabadság Istene: szent ünnepén egy tündöklő tavasznak, biborvirágu, gyönyörű tavasznak, a melyen ujja született hazánk; Hozzád repül szívünkbelől az imádság, mint egy tavaszt váró, zengő pacsirta. Nem szinesebb ez a napverte rögnél; de énekében csattog a gyönyör, az ébredő természet mómora. E kis madár a földnek lelke tán, amely kitörve téli börtönéből belényilallik a tavaszi égbe, a napsugár szikrázó tengerébe.

Atyánk: ez az időszak, mely ölében ringatja büszkén a mi ünnepünket, mint bérci tó a napnak képe — mását; ez az idő ellenséges hatalmak megnepszünő csatáinak tere. Nem tél ez már, de még nem is tavasz! Télnek, tavasznak örök harca ez. Már a nap, izzó nyilvesszőinek özönével átverte a telet, ezt a bilincset csörgető hatalmast. De küzd a zsarnok haldokolva is, viaskodik végső lehelletéig. Hol van még a tavasz virága, lombja? Aranyderűs ege, madár dala? Ma fény, melegség sugárzik az égről: holnap a felhők könyzápóra hull. *E vívódásban minket az vigasztal, hogy volt a földön már tavasz, de lesz is: hiába küzd a jégpánczélu tél.*

És ez vigasztal e bús korban is, a melyben állandóság annyi sincsen, mint a tél és tavasz fordulatában. Nem tél ez már, de még nem is tavasz. Télnek-tavasznak örök harca ez: a lánc, a kard örök világcsatája. A zsarnokság im roskadozva küzd már. De a szabadság zászlójára még nem tűzhetünk győzelmi koszorut. *E küzdelemben minket az vigasztal: volt már nekünk szabadságtavasunk és lesz még egyszer tavasz a világon: hiába küzd az ellen a pokol!*

Világosság, szabadság Istene: „a multnak van jövője.“ A nagy emlék reménységet szül, a remény valót. És eljön egyszer, eljön a dicső kor, melyben mindnyájan testvérek leszünk s testvérekül egyenlők, szabadok. Győz a világon Krisztus nagy szíve, az imádandó örök szeretet. Oh „*lesz még egyszer ünnep a világon*“ kegyelmedből, Atyánk, a Krisztus által. Amen.

Egyházmegyei közgyűlést megnyitó elnöki beszéd.

Jelentős eseményekben eléggé gazdag volt az a fél esztendő, mely a legközelebbi és mostani találkozásunk közé esik. Fény és árnyék változtak benne az élet általános törvénye szerint.

Egész egyetemes egyházunk épületét megrendítette egyik legerősebb oszlopának kidőlte, Hegedüs Sándornak váratlanul bekövetkezett halálával. Töredékenyebb testben erősebb lelket, szívósabb energiát, fokozottabb tetterőt, egyházunk érdekei iránt lángolóbb buzgalmat képzelni sem lehet, mint aminő ebben a főnomenális egyéniségben hatott munkált, épített, teremtett. Csupa lélek és tett volt ő, illő, hogy kegyelettel emlékezzünk meg mi is róla.

A nagy veszteséget Isten jósága enyhítette az által, hogy az avatott és erős kormányos helyére avatott és erős kormányost állított, magyar reformált egyházunk egyik legkimagaslóbb alakjának: Gróf Tisza Istvánnak személyében, a kit épen tegnap igtatott be a dunántuli egyházkerület boldog emlékezetű Hegedüs Sándor örökébe.

Az új főgondnok fényes tehetsége, határozott szelleme, családi hagyományai, közéleti állása, nem különben eddigi egyházi szereplése feljogosítanak arra a reményre, hogy egyházunk védelme és építése meg fogja benne találni mindvégig hű, kitartó és törhetetlen Nehémiását.

És erre a reményre ennek beváltására nagy szükség van magyar reformált egyházunknak. Régi sebeink titkos és nyilvános felfeszgetését, sérelmeink megújítását kell aggódva tapasztalnunk az újabb időben. Látjuk előre nyomulni a kísérletet mindenütt, a hol ártalomra alkalom kínálkozik, kicsiny és nagy dologban, anyagiakban és erkölcsiekben mindenütt látjuk a régi fekete kéz nyomait, mely ha nem cselekedett is bizonyos időszakokban, a nem cselekvés idejét erőtgyűjtő pihenésre használta fel. Egyházunk ellen vétkeznénk, ha valami ide nem tartozó oportunitásból takargatnánk, elhallgatnánk tovább is aggodalmainkat. Jelszavak és látszatok nem tudják meg nem történné tenni, a megtörténeteket. Politikai alakulások kiemelése csak addig a határig kötelez, a melyen belül érdekeink veszélye kizártnak tekinthető; de mihelyt a veszély konkrét tényekkel be van igazolva; félre kell tenni minden indokolatlan kísérletet, a sebeket megmutatni és az orvosolást nem kérni, hanem követelni reá és pedig a politikai megtorlás szanciójával.

És hogy állításaimmal — sajnos — nem járok a képzelet világában, hanem nagyon is szomorú valóságban, annak igazolására a tények

egész sorozatát hozhatni fel, melyek legtöbbször legfelső egyházi testületeink is észlelni és panaszkodni voltak kénytelenek.

Közismeretű dolog, hogy legújabb egyházi törvényeink legfelső jóváhagyása milyen szövegű záradék formájában közöltetett velünk. Ügyes, sima és tekervényes ez a záradék, talán épen arra számítva, hogy nyíltsághoz, egyenességhez szokott kálvinista egyházunk a simaság alatt lapogó veszedelmet nem is tudja kiérzékelni sem. Pedig a veszedelem ott lapang: kísérlet formájában, mely egyházunk közjogi állásának magyarságát oda akarja sülyeszteni, hogy deferálni legyen kénytelen kormány rendeleteknek is és ugyancsak egy másik kísérlet formájában, a mely meg az 1848. XX. t.-c. alapján támasztható igényeinket akarja elsorvasztani. Ugy, hogy a zsinat kénytelen volt a helyzet felette kényes volta dacára is erőteljes óvást emelni államjogi helyzetünk megsértésének és törvényes igényeink megcsorbitásának kísérlete ellen.

Ismeretes az is, hogy a két protestáns egyház közös bizottsága a konkrét esetek egész sorozatát terjesztette a kormány elé, mely esetek mindegyike súlyos megsértése a mi rovásunkra és megaláztatásunkra az 1848. XX. t.-c. 2. §-ában biztosított felekezeti-közi viszonyosságnak és egyenlőségnek. Mivel a kormány ez ügyben sokáig hallgatott, a közös bizottság kénytelen volt ez elintézését megsürgetni. Erre a mostani kultusz miniszter ez idei 6432 sz. intézményében olyan választ adott, a miből csak kissé türelmetlenebb felfogás is a partiális cultur harc hadüzenetét olvashatja ki. Valósággal elzárkózik a kormány a sérelmek orvosolásának készsége elől, politikai furfanggal a törvényi biztosítéokra utalva, s ennek a kormányrendelettel szemben nagyobb erejét hangsúlyozva, a törvény-végrehajtás és alkalmazás jelentőségéről, lehetőségéről és öt terhelő kötelességéről el akarja terelni a figyelmet, hogy ne kellessék valami külső nagy hatalmasság ellen vétnie az által, hogy a szegény kálvinista egyház testén begyógyítja a legégetőbb sebet. A közös bizottságnak a legerősebb hangú viszonzást kellett adni, hogy ellensúlyozza a sérelmes kormányrendelet aggasztó hangjait, szellemét, törekvését.

Említsem-é azt a kicsinyeskedést, melylyel a kormány egyes szegény ref. tanítóktól a korpótlék első negyed éves részletét fedezet hiányának ürügye alatt megtagadja. Említsem-é a tanítók fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslatot, mely a részleges államosítási tendencia fokozásával, az állami beavatkozás hatványozásával egyházunkra nézve beláthatatlan veszedelmet jelent; említsem-é, hogy a hazájukhoz hűtlen

francia klerikálisok kormánytalommal és segedelemmel nálunk találnak új hazát. Azt hiszem az eddigi felsorolás elég erős bizonyíték állításaim objectivitása mellett.

De ki kell azt is jelentenem, hogy aggodalmaink dacára sem félünk, mert bizunk benne, hogy a fenyegető veszély mielőbb észre fogja téríteni a politikai színvakságban szenvedőket, a kik nem a „mit“ ami jön, hanem a „kit“ a kitől jön szokták tekinteni. Bizunk benne, hogy általánossá válik a belátás, hogy az 1848. színevel bevont, de méreggel vegyített adomány öröme nem jogosít, hálára nem kötelez. Bizunk benne, hogy egyházunk egyeteme erejének öntudatára, hivatásának önértetére ébred; a hálátlanságot többé nem kedvezményezi; a divergens elemeket, a kik az építés látszata mellett rombolnak, a plántálás látszata mellett a gyökereket szaggatják ki, a hivatalos munkából kiengedi és mint összhangzó egész az evangéliom fundamentomára állva, kezében a dicső hagyományok lobogójával diadalmasan fog a nagy világból kibontakozni, hogy magának, a magyar hazának szebb jövődőt biztosítson.

Megemlékezem végre arról, hogy utolsó találkozásunk óta a zsinat befejezte program-szerű működését, de épen tekintettel az aggasztó helyzetre nem oszlott fel, hanem csak elnapolta magát. Sok szépet és jót alkotott a zsinat; de sajnos, egyházunk közszelleme még mindig nem ifjodott meg annyira, hogy a konzervativizmus békóiból kiszabadulva a reform. eszmék követelményeit az egész vonalon érvényesíteni tudta vagy merte volna. De vigasztalhat az a gondolat, hogy a helyes végrehajtás és alkalmazás pótolni fogják a törvény hiányait, meg tudják javítani télszépségeit. Az új törvénykönyv, mely immár közre bocsátatott, minden esetre bír olyan tartalmi jósággal, a mihez a gyakorlati kivitel áldásos hatásának reményét joggal lehet fűzni.

A mi legjobb törvényünk különben is az Isten törvénye: a soba nem változó igazság és szeretet, a melynek alapján, ha szilárdan megállunk nem vehetnek rajtunk diadalmat a pokol kapui sem.

Dr. Baltazár Dezső
esperes.

Az evangéliom és korunk szociális küzdelme.

(Folyt. és vége.)

Igen de e lépcsőfokot küzdelemmel kell elfoglalnunk. Sokakat azonban ettől épen keresztyévvoltuk tart vissza. Ez hibás gondolkodás. Hiszen az hogy keresz-

tyének vagyunk, a küzdelemre egyenesen a legszigorubbban kötelez. A keresztyén ember feladata a harc minden szükség és igazságtalanság ellen, úgy, mint, Jézus tette. Osztályok, kik hatalmi fölényüket mások kizsákmányolására fordították, a történelemben mindig voltak és így az ezek elleni küzdelem soha sem volt jogtalan. Csakhogy tegyünk különbséget. Az osztályharcot ne tévesszük össze az osztály gyűlölettel. A szociálizmus osztályharc táborába állani Jézustól vett egyenes örökségünk. A fegyelmezett és iskolázott szocialista, nem személyek és egyes nagy birtokok ellen küzd, hanem a kapitalizmusnak egész rendje és rendszere ellen. Két, Istentől nyert öröksége van minden embernek: a magántulajdon és személyes szabadság joga. Nem áll az, mintha a szociálizmus a magántulajdont megszüntetni szeretné. Hanem igen: szabályozni akarja. Viszont hasonló módon visszaakarja állítani az embert másik jogába, a szabadság állapotába. A mai munkásnak egy szabadsága van: szabad éhen szenvednie. A kapitalista szinte rab. Rabja a pénznek, az üzletnek, a konkurenciának a kartelleknek és szindikátusoknak.

Mindkét fél számára szükséges tehát a békák megoldása, mert egyik sem képes kifejtteni a maga lelki valóját.

Mindez igen szép — hallhatjuk igensokszor — mégis a szociálizmusnak megnyilvánuló sokszoros durvaságai, erőszakosságai néha-néha kegyetlenségei eloszlatják iránta táplált rokonszenvünket. Ez a nyilatkozat két helyen sántít. Nem tagadjuk, hogy a durvaság igensokszor tapasztalható. De viszont kérdezzük: jár e valaha a tifusz láz nélkül? A munkás osztály beteg. Szüntessük meg betegségét és megszűnik a durvaság. A másik tévedés pld. az, mely egyes kóros tünet miatt elakarja temetni a lényegét is. Mit mondanánk mi lelkészek annak, a ki egy pap botrányos élete miatt az egész testület vagy épen a vallást pellengérezné ki?

A szociálizmusnak e ferde tünetei egyenes felhívó szózatként kiáltanak mihozzánk lelkészekhez, hogy táborába siessünk. A legnemesebb eszménynek is első fellángolása mindig rendszertelen és fékevesztett. Példárá a leigázott népek romboló forradalma. Vezetőre van hát szükség, ki a mozgalmnak helyes irányt szabjon. Nem szabad félreállanunk gyáván, mert akkor az ördög veszi kezébe a zászlót. Meg kell fogadnunk az Irás szavát: ne hagyj, hogy a gonosz téged meggyőzzön, hanem ellenkezőleg te győzd meg jóval a gonoszt! Ez áll a szociálizmus vallásgyűlöletére is. Megvan annak a komoly és ideális erkölcsi tartalma, rajtunk lelkészeknek áll, hogy megismertessük vele a Jézus evangéliomával való szervi egybetartozandóságát és akkor majd kiszabadul a Marxék materiális hálójából s barátunkká lesz. Persze első feladat, hogy e nemes eszmének mi legyünk barátai.*

* A mit író a következőkben mond, mintha csak nekünk, magyar lelkészeknek írta volna eleve. Én nem akarok sérteni senkit, de tény, hogy a modern szociológiai téren lelkészeink túlnyomórésze nem csak hogy tájékozatlanul áll, de már a priori ellenszenvvel, viseltetik ez iránt: Ha lelkész szociálistának mondja magát, szinte rossz szemmel néznek rá. Jézus társadalom tanának fejtegetéséről legtöbbször semmit, vagy ha igen, nagyon vékony és félénk gondolatokat meg hangokat hallhatunk szószékeinken. Pedig az a néhány lelkészünk kik ez új, a mai kor számára vágott ösvényen irányjelző csillagok, ugy-e, hogy nem panaszkodnak üres templomokról? Megjelenő egyházbeszédeinket ma már nem annyira a dispozió, a elosztás és a részek arányának sablonja szerint kellene bírálni, hanem, hogy a benne levő eszme mennyire mozgatja meg a mai kedélyeket. Sohase féljünk mi attól, hogy nem értenek meg bennünket. Ellenkezőleg én a hibát ott látom, hogy hallgatóságunkat csakugyan káposztafejeknek nézzük és esz-

Munkánk ott kezdődik, hogy mindenk előtt magunknak a mai társadalmi kérdésekben szabatos jár-tasságot szerezzünk. Olvassuk annak irodalmát. Lange A. „Munkáskérdés“-e, Georg H. „Haladás és szegénység“-e vagy éppen Sombart W. Modern kapitalizmus-a** szinte nagyobb Istenismeretre tanítanak, mint akármelyik vallásbölc-sészlet vagy dogmatika. Ez utóbbiak csak elméletet adnak, míg a jelzett, munkák a történelemben és a jelen életben hirdetik Istennek nagyságát és erejét. Meg kell értetni hallgatóságunkkal, hogy az egyház és mi, annak szóno-kai, kik az evangéliom alapján állunk nem pártosságot hirdetünk. Sem a kapitalizmusnak, sem a politikai sza-badgondolkozásnak, sem a szocializmusnak — mint pártnak — mi szekértolói nem vagyunk; hanem egyért harcolunk: Istenországának kiküzdéséért. Természetes aztán, hogy azokkal a gondolkozókkal, kik ebben velünk egyetértének, a küzdelemben kezdetfogunk. A jelen életben a szociális gondolkozókkal. Nem úgy értjük ezt, hogy egyházibeszédünk szociálista agitációvá legyen, hanem hogy a Jézus evangéliomi eszméinek kapcsán korunk lakáskérdéséről, a munka jellegéről és megbe-csüléséről, a strikeról stb. szinte szót ejtünk és azokat az evangéliom mikroszkopja alá helyezzük és úgy viz-sgáljuk meg. A mi bennök jogos azt az új társadalmi rend fundamentomába beillesztjük, a többi pedig, mint lemállott port lefuvjuk. Rövidre fogva, feladatunk ez: mutassunk jó szívet a munkások irányában és álljunk szóba velök, mert ez a legelső feltétel arra nézve, hogy higgyenek nekünk. Azután pedig az új világrend alá helyezzük oda az erkölcsi és evangéliomi alapot.

A szocializmus jelszavát ajkunkon hordozzuk és küzdünk érte, mert szinte Istenországának megépi-tésén fáradozik, de a kapitalizmusnak szinte köszön-hetünk valamit. Beteljesült vele az írás szava: te gon-doltál én ellenem gonoszt, de az Isten jóra fordította azt. Felrázta az emberiséget tespedő álmából. Öntu-datot még erőt öntött bele. Megtanította ismernünk, hogy a munka mire képesít és mit eredményez. Sipja fü-lünkbe sivitotta: ember ébredj! . . . Excelsior!!

Hajdu Péter.

TANÜGY.

Ujabb irány és eszköz a népiskolai neve-lésünkben.

(Folytatás és vége.)

Az élet és tapasztalat eléggé bizonyítja, hogy még a legprimitív munkában is megnyilatkozik a lélek. Az ő ember első mesteri fogása a csomó vagy kötés

méket nem adunk nekik. Ugy hiszük, hogy a nép tudatlan, holott okos. Épen azért kerüli a templomot, mert megtudja ítélni, hogy érdemes é mennie, vagy nem. Rituális szabályokról, hogy bűjtben is ehetik, égen vonuló betlehemi csillagról, jászolban fekvő Jézus-ról, tavasz virágairól, szépen éneklő madárról meg sok-sok ilyes-miről annyit hallott már, hogy telítve van vele. A mai lelkésznek a szószékben kettős feladatot kell megoldania. Az általános, mon-dások kerülésével a tanult hitetlenekkel szemben igenis a komoly logikai alapon álló érvelés, a gyülekezet összeséggel szemben pedig az evangéliom élettanának meggyőző hirdetése teremnek jó gyü-mölesöket. Ilyen uton remélhető, hogy templomaink újra megtelnek. Ott lesznek egymás mellett a skeptikus bölcsek és az életvize után áhítózók, mert mindegyik hall a papjától olyat, a mi neki érdekes és a mi felett gondolkozni is érdemes. H. P.

** Nekünk magyaroknak szinte megvannak a magunk nagy irodalmi munkásai e téren. Jászi Oszkár, és társai . . . mind elsőrangú képességek. H. P.

volt, mely összetartja azt, ami együvé nem való s kö-tés nélkül együtt nem maradna. Milyen nagyon egy-szerű, nagyon primitív munka volt ez? De a csomót, mint szent jelvényt tisztelték és templomokban őrizték a régiek s a híressé vált gordiusi csomót, Nagy Sándor sem tudta megoldani, csak ketté vágni.

Milyen egyszerű és primitív ruházat volt az a né-hány szál virág, vagy falevél, melyet az első emberpár összefűzött, hogy vele testének meztelenségét fedezze el. És milyen egyszerű a széthulló hajszálak összefonása, kötése? De kétségtelenül a lélek megnyilatkozása, mert alapjává lett előbb a puhatestek fonásának, szövésének majd a kemény testek kötésének, összeillesztésének. (házépités, disztítés stb.)

Kezdetleges, primitív lesz tehát az a munka, a mit a gyermeki lélek végez, de ha a medhodikai mun-kásságban, a maga körül levő tárgyi világot megismeri, ha a helyi és időbeli egymás után mintegy oda kény-szeríti, hogy legalább egy napi életének rendjéről ösz-szefüggő képet alkosson, a saját életében látott és ta-pasztalt állandóság s mondjuk: következetesség, őt ma-gát is következetességre, reális gondolkodásra szoktatja. A reális tárgyi gondolkodás alapján megszokja az ösz-szefüggő előadást, megszokja az igazmondást és a mint nem a mi elbeszélésünk, hanem saját élete alapján megismeri a természet sorrendjét, ez által az élőtermé-szetet is megismerte és megtanult cselekedni.

Az angol népiskolai kodex elsorolja mind azt a munkát, melyek előállítása ezt a célt szolgálja.

A tárgyi tanításnak jut benne főszerep s nagy gondal kerüli az ugynevezett verbalizmust. A tárgyi ismeret alapján csak a gyermeki lélek megnyilatkozását mondatja el s miután a gyermek a valóság keretében megismerte azt az állati, növényi életet, megfigyelte a saját maga által üvegbe plántált (pl. hagyma) növény gyökerének, szárainak megjelenését: az élet fázisairól agyagból modellt is készít s így jut el a fizikai moz-zanatok teljes megértéséhez.

Ez az eljárás legnagyobb értéke az, hogy meg-adja a formát arra nézve, hogyan kell értékesé tenni a környező világot. Hiszen ha az ember mindég ke-vesli azt, a mi je van, meg kell tehát ideje korán tani-tani arra, hogyan dolgozhatja fel s hogyan értékesíti önmagára nézve a rajta kívül eső világot? Tájékoz-tatni kell a világ rendje és a világ rendjében saját sorsa felől, öntudatra kell költeni benne élete feltételeit, melyet csak úgy eszközölhetünk, ha megtanítjuk: mi-képen bányon környezetében élő állatokkal, növények-kel s miképen uralkodják azokon és a földön és a vi-zen egyaránt.

Kétségtelen tény, hogy a magyar népnevelés irány-adoi foglalkoztak azzal a gondolattal, hogy a gyermeket elő kell készíteni az életre.

A múlt század elején egy nagyenyedi tanár már hangsúlyozta, hogy a gyakorlati életre kell nevelni az ifjúságot. A debreceni főiskolának első megválasztott, (de a választást el nem fogadó) neveléstan tanára: Vá-radi Szabó János óhajtja selyembogár tenyésztést, ko-sárcsötést, hálókötést, gyapju fonást, fafaragást az isko-lában meghonosítani. Gönci Pál a múlt század derekán famunkát és gyümölcstermelésre tanító iskolát vezet s Trefort minisztersége alatt Jagócsi Péterly fáradozása folytán tesznek kísérletet néhány tanítóképzőben, felső nép és polgári iskolában a munka tanítással. E kísérle-tekkel sem módszer, sem technikai nevelés nem állott kapcsolatban s így az egész, nagyon csekély credményű házi iparrá lett. Nagy fontossággal birt volna ez, ha ez

által a földmives nép téli munkakörét teremthették volna meg, de ezzel az iskolai studium nem nyert volna semmit s bár később Trefort, Szabó Endre kolozsvári siketnéma intézeti igazgató eszméit, ki azonban minden munkának csak alaki és nem anyagi feldolgozására fektetve a súlyt — erősebben kifejlesztette; gyakorlati, praktikus értéket és gazdasági irányt nem tudott annak adni.

Valóban, ha azt akarjuk, hogy az iskolában technikai tevékenység ébredjen, tisztában kell lennünk a céllal. Meg kell keresnünk a kapcsolatot a gyakorlati élet és a reáliák közt. És akkor nem fogunk az iskolában kézimunkát tanítani, hanem fogunk csak a hasznosságra tekinteni, hanem igenis a munkát elővesszük azért, hogy ne csak szóbelileg tanítsunk, hanem tanításunkba életet, lelket öntsünk, tudván, hogy *munka közben ezer meg ezer lélektani olyan momentum kél elménkben és szívünkben, mely a lelket a munkához köti.*

Igy lesz a kézimunka methodikai eljárás, nem külön tanítási ág, nem szorgalmi ténykedés, hanem olyan methodika, a milyen más tárgyak kezelésében is vezet, olyan eljárás, mely az összes tantárgyakkal szoros kapcsolatban áll.

Eddig a tanítói működés megkönnyítésére felhasználunk a szemléletet. A mit és a miről tanítottunk, igyekeztünk bemutatni képekben. A szemlélet kétségtelen, a lelki jelenségek egész sorozatát ébreszthette fel a képet néző és azt megértő gyermekben. De az is kétségtelen, hogy a látás, a következtetés vajmi kevés esetben vezet és csak nagyon nehezen vezet cselekvő aktív munkára. Legfeljebb a szemlélet által szerzett benyomás gondolatokba foglalására, tehát abstrakcióra vezet, nekünk pedig erre nincs szükségünk. Az angol nem abstrahál. Szemléli, de előtte az elvonás másodrendű dolog. Az abstrahálás külselekedésre vezet. A mi célunk pedig nem ez, hanem hogy foglalkozzunk az élettermészettel, nem bölcselkedésért, hanem hogy még inkább megszeressük. Aki megszeret valami dolgot, nem okoskodik rajta hanem foglalkozik vele, mert szeret és elmélyed a munkában annak gyökeréig.

Teremteni csak az tud, ki szeret valamivel foglalkozni s nekünk teremtő, produktív és nem bölcselkedő abstraháló emberekre van szükségünk. Ilyen az angol nép, ilyen iskolája is. Ezt az egészséges irányt kell követnünk az abstrahálást gyakorlati munkánál kiküszöbölve, főképp a természettudományok tanításánál valósíthatjuk meg elvünket, összekapcsolhatjuk a kettőt s míg szívünkkel az angol, eszünkkel a német álláspontot tartathatjuk meg.

Régen mondták, de ma is igaz, hogy legjobb pedagógus a szükség. A technikai nevelés csak lokális érdek alapot fogadhat el s kiindulási pontja más, mint a népeleti szükség, nem lehet. A népelet maga megmondja, mire van szüksége? Ez a szükség irányítja, derigálja a mindennapi életben, ennek a szükségnek kell döntőnek lenni az iskolai munkában. A nép élet megnyilvánul a mezőgazdaság, az állattenyésztés, kerítészet, kézművesség, házi ipar terén. Gyakorlati munkáknak is olyan irányúnak kell lenni, a milyen életet népünk a jelzett munkakörben folytat. Itt azonban ismétlem, nem kenyérkereső iskolai munkát értek, mert annak nevelő értéke nincs, hanem igenis értem azt a munkát, mely *a dolgozást megszeretteti*, mely épen ennélfogva nevelő hatással bír.

A technikai nevelés eszköze a munka. A munkához keresnünk kell olyan anyagot, mely a gyermeki

akarataknak minden nagyobb ellenállás nélkül engedelmeskedik. Ilyennek: az agyag, papír és későbbben a fa.

Nézzük meg a gyermeket munka közben. Játsszik, de azzal dolgozik is. Mily boldog érzés sugárzik szeméből, ha valamit előállított. Nem azért mert az szép, tökéletes, de azért, mert azt ő csinálta.

Milyen lelkesedéssel hivatkozik reá s mily örömmel mutogatja azt. Odaadással, egész lélekkel dolgozik tárgyán, játéknak tekintvén és érezvén azt s abbahagyásra, ugyszólván kényszeríteni kell.

Ezt a hajlamot kell nekünk nemesítési eljárásunkkal irányítani s módszertani eljárásá idomítani. Ezt tehetjük a kézügyességi (Slöjd) oktatás által. Ezt kell az egyes tárgyak tanításánál alkalmaznunk, nem mint *új tantárgyat*, hanem olyan eljárást, mely megkönnyíti a több tantárgyakban nyújtott ismeretek átadását és biztosítja azok állandóságát.

Miképp hajtható ez keresztül nt. szerkesztő ur szives engedelmevel egy más alkalommal.

Kiss György.

KÖZÉLETÜNK.

A nagyszalontai református egyházmegye közgyűlése.

Folyó hó 25. napján tartotta meg a nagyszalontai református egyházmegye tavaszi közgyűlését. Szép számmal sereglettek egybe a lelkészek, az egyes egyházak képviselői és az érdeklődők.

Ósi szokás szerint Széll Kálmán esperes imádsága nyitotta meg a közgyűlést. Imádsága szívének — lelkének mélyéből fakadt, mely ihlető erején kívül feltárta azon szomorú jelenségeket, amelyek az egyházi és társadalmi élet terén emésztő mételeyént — mindinkább elharapóznak, a melyek méltó aggodalmat gerjesztenek az anyaszentegyház vezetőinek lelkében. Gyűlési megnyitójában örömmel üdvözölte elnöktársát, egyházmegyének ügybuzgó gondnokát, gróf Tisza Istvánt, kit a közel multban a dunántuli református egyházkerület nagy lelkesedéssel főgondnokává választott, egyben kéri hogy ezen új, megtisztelő állásának elfoglalásával ne hagyja el egyházmegyénket sem, hanem eddig megbízonyított tevékeny munkásságában élő példaképül járjon elől továbbra is mindazok előtt, kik reformált Sionunk felvirágozását szívükön hordják. A nevezett egyházkerület folyó hó 30. napján tartja szeretve tisztelt főgondnokának ünnepélyes beiktatását Pápán, a mely alkalomból az egyházmegye részéről egy önkéntes jelentkezőkből alakult küldöttség vesz részt a beiktató ünnepélyen. A küldöttség tagjai lesznek egyházi részről: Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Bagdi János és Márk Ferenc; világi részről: Szikszay Lajos, Hadházy Kálmán és Fráter Emil.

A szokásos esperesi évi jelentések, az egyházmegye valláserkölcsei és anyagi állapotáról, az elnökieleg elintézett ügyekről, a skontro ügyekről készített számadásról, a közalapról, — rendről-rendre jóváhagyó tudomásul vétettek. Feltűnőbb változás nem észlelhető e jelentésekben a mult évekhez képest. A kegyes, ügybuzgó hívek áldozatkészségéről tanuskodó adományok és hagyományok összege az elmúlt 1906. esztendőben 23,333.90 kor.-t. tesz.

A megnyugovásul szolgáló előterjesztések után Nagy Imre e. m. főjegyző egy váratlan, elszomorító hirt közölt, a mely szerint Széll Kálmán esperes 23 éven át kiváló buzgósággal, lankadatlan munkássággal és bölcselapintattal viselt tisztéről lemond. Gróf Tisza István egyházmegyei gondnok a beadvány felolvasása után elmondja, hogy egyházmegyénk, egyetemes egyházunk kiváló kormányzójától, vezérő lelkétől, hű munkásától nem válhatik meg s nem nélkülözheti különösen a jelenben, a midőn az új egyházi törvényeink életbe léptetésétől rövid idő választ el. De tekintettel a lemondani szándékozó, érdemes esperes gyöngéledő egészségi állapotára, kiméletlenség volna őt addig, míg erejét, munkakedvét vissza nem nyeri, hivatalának nehéz és szorgos teendőivel terhelni. Épen ezért indítványozza, hogy a legújabb királyi szentesítést nyer egyházi törvényeink szerint ideiglenesen a legidősebb tanácsbíró, Balogh Ambrus sarkadi lelkész lássa el az esperesi hivatal teendőit.

Egyházmegyei gondnok előterjesztését a közgyűlés örömmel fogadta s az esperesi teendők végezésére egyideig Balogh Ambrus tanácsbírórt kérte fele. Az a lelki erő, mely olyan hosszú időn keresztül az egyházi élet mezéjén olyan sikeres eredménnyel plántált és ültözött s az a szív, mely a közügyek oltarán olyan fenyves lánggal égett, — természet szerint nyugodalmat kíván és hisszük, reméljük, hogy a fáradság, lankadás kipihenése után megújulva ismét hat, munkál, gyarapít és nyomdokain a manapság oly sok oldalról veszélyeztetett közbekesség és egyházi jórend ismét felvirul.

De különben csoda-e, ha a régi, sok vihart kiállott, tapasztalt őrszemek is szunnyadni, pihenni kívánnak, a mikor hiába vigyáznak éber gondnal, a mikor bölcs tanácsuk, szakadatlan munkásságuk sem teremthet békességet? A nagyzerindi egyház ügyeinek lebonyolítására, jó békességének helyreállítására nem képes még a legbölcsőbb tapintat sem. Azok az egyháztagok, a kiket az egyház kebelén tartott és nevelt, most — miért, miért nem — ellene törnek; intézményeit, vetemenyes kertjeit dulják. Hol lesz vége ez áldatlan tusának s meddig rombol a félrevezett hiszékenység, — a lelketlen izgatás, — vaj' ki mondja meg?

A közelebbi közgyűlés óta új lelkészek lettek: Bélzerinden Gyenge János, Erdőhegyen Bokor Sándor, Szemlakon Balogh Gyula, kiket állomásukon megerősít egyházmegyei közgyűlése. A Kovács Károly lemondásával megüresedett egyházmegyei ügyészi állás dr. Szarka Sándor kir. járásbíró személyével tölthetett be s ugyanőt a számvevőszéki tagok sorába is beválasztották. A tenkei, komádi körösszegapátii és ágyai ujonnan építendő iskolák benyújtott terve és költségvetése jóvahagyatott.

Ezenkívül számos fontosabb ügyben határozott még a közgyűlés, melynek végeztével társas ebéd volt a Kaszinó disztermében, a melyen gróf Tisza István mondotta az első pohár köszöntőt. Nem lehet — ugymond, hogy az a szomorú hangulat, melyet a gyűlésen látott és tapasztalt dolgok méltán gerjeszthetnek szívünkben. — uralkodjék bennünk és közöttünk, mert hiszen az egyházhatóság erélye, bölcsessége megtalálta s megtalálja a módot, a mely eloszlatja aggodalmunkat. Kéri elnöktársát, ha egészségét visszanyeri, új erővel, új munkakedvvel álljon ismét elhagyott tisztés helyére. Balogh Ambrus helyettes esperes a Tisza Kálmán serleggel kezében a nagy nevű egyházgondnok emlékezőt ujtotta fel, kinek pormaradványai ott nyugosznak ugyan a geszti sirboltban, de áldott emlékezte kiváló tulaj-

tulajdonságaival, az igazság és szeretet nemes erényeivel él, munkálkodik minyájunk lelkében ezután Széll Kálmán esperes veszi kezébe poharát, a mely még most sem a bucsupohár. Azon tényezők között, a melyek az egyházi élet fellendítésben sikeresnek bizonyulnak, a leghathatósabb a lankadatlan munkásság. E munkásság szeretére buzdítja az anyaszentegyháznak minden hű harcossát s különösebben erőt, kitartást kíván azoknak, kik utána felveszik az egyházkormányzat gondjait s nehéz teendőit. Nagy Imre e. m. főjegyző üdvözölte még egyházmegyénk ujonnan választott ügyészét, dr. Szarka Sándor kir. járásbírórt, a ki viszont talpraesett pohárköszöntővel válaszolt.

Ezek után szétoszlottak a szélrózsa minden irányában a küldöttek, maradandó emléket vive magukkal a látottak és hallottakról.

Egyházmegyei közgyűlés.

A szatmári ref. egyházmegye ápril. 17-én tartotta tavaszi rendes közgyűlését a szatmári főgimnázium tanácstermében. Megelőző napon számvevőszéki és tanügyi bizottsági ülés, 18-án pedig bírósági ülés volt.

A közgyűlés napján nagyszámu közönség zengette szívből jövő s szívre ható buzgósággal a „Jövel Szentlélek Ur Isten“ magasztos dallamát. Utána szép fenkölt szárnyalásu ima zendült meg Biki Károly esperes ajkain, mely egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétetett a rá következő megnyitó beszéddel együtt. A megnyitó beszédet egyszerű, de megható ünneplés követte. Ezen a napon volt ugyanis 15 éve annak, hogy Kiss Áron püspök ur, akkori esperesünk bucsut vett az egyházmegytől, itt hagyván annak közügyein hatalmas egyéniségének bélyegét oly maradandólag, hogy hatása ma is sok tekintetben nyilvánul. A közgyűlés az öröm és tisztelet érzelmeivel üdvözölte az agg főpásztor. E bensőség teljes, hogy ugy mondjam, családi jelenet után a gyászos és kegyeletos emlékezésnek is volt fájdalom anyaga. Hegedüs Sándor volt dunántuli főgondnok és a szatmári főgimnázium fenntartó testületének elnöke, Borsos Benő főgimn. igazgató, Becsák Sándor simai és Kósa Ede kölcei lelkészek elhunytá felett letette közgyűlésünk a kegyelet cipruságait.

Tárgysorozat szerint következtek ezután a különféle esperesi jelentések, a számvevőszék, tanügyi bizottság, építetű bizottság, orsz. lelkészgyámintézeti pénztárt ellenőrző bizottság, közalap bizottság, és egyes küldött-ségek jelentései. E jelentések során lelkes egyhangúsággal fejezte ki a közgyűlés köszönetét Luby Géza e. m. gondnok, mint az építetű bizottság elnöke iránt, aki az építetű egyházakat fáradságot nem ismerő buzgalommal támogatja és pedig nemcsak tanácsosal, hanem szakszerű tervek készítésével, jó és olcsó építőanyagok megszerzésével, kormánysegélyek és egyéb előnyök kieszközlésével stb.

Levetőleg hatott a kedélyekre tanügyi előadó jelentésének az a része, mely szerint a közigazgatási hatóságok iskoláink közül kilencet bezárással fenyegetnek, a tanterem szűk, egészségtelen, gyarló volta miatt. Egyfelől int a nagy köteleesség, hogy anyaszentegyházunk szíve vérével táplált gyermekeit, iskoláit az anyai kebelről letépni ne engedjük, másfelől zsibbasztó nyűg gyanánt tapad reánk a nagy szegénység. Nem volt mit tenni, mint türelemre inteni az egyházakat, türelemre kérni a reánk fenekedő hatóságokat, míg innen-onnan összekoedált segéllyel egyik-másik tanterem falát egy-

lábbal magasabbá, ablakait egy hüvelykkel szélesebbé tehetjük. Mert a földolog ez és nem az, hogy jó hazafiakat, derék embereket neveljünk. E szunyogszűrő hivatalos bölcsességgel szemben tehetetlenül áll a fehérgyarmati egyház is, hol a tanerők és tantermek elégtelensége miatt a gyermekek felváltva minden második napon iskoláznak. S míg ugyanazon tanerő, ugyanazon termekben a régi barbár, elmaradott korszakban nevelt értelmes és jó cselekedetekre igyekvő nemzedéket, a mi humánus, kifejlett rendszer nevelni fog egy félig iskolázott veszedelmes generációt. Melyik jobb? A fehérgyarmati egyház az államosítás létráján szeretne a kor színvonalára felhágni s erről egy terjedelmes memorandumot nyújt be. És mit tegyen az egyházmegye? Átengedheti-e, a fehérgyarmati egyház? Persze hogy nem. Megtarthatja-e azokat? Semmiképen nem. Mi lesz hát? Az lett, hogy Fehérgyarmat tartsa meg mostani iskoláját három tanítóval és megfelelő tanulói létszámmal, — a többi bizza sorsára! Fél megoldás ez is, mint a többi. De jobbat nem tehetünk, sem okosabbat. A tehetetlen anya csalátket vet a gyermekeire rohanó éhes fenevadnak: hátha, míg azzal vesződik, csudát tesz az Isten? És ez nem lesz másként, míg szegények leszünk és megvetettek, kiket minden „hatóság” inzultálhat, míg iskoláinkban körorvos és körjegyző dirigál, míg nem lesz 1848. XX. míg mostoha „felekezeti” leszünk az egyedül édes „egyházzal” szemben.

Voltak a közgyűlésen választások is. Egyházmegyei ügyész lett Dr. Keresztszegi Lajos szatmári ügyvéd, kerületi rendes képviselők Kiss Bertalan és Uray Géza, pótképviselők, Nagy László és Dr. Böszörményi Emil, tanügyi bizottsági tag Kocsis József sonkádi lelkész. Az egyházkénti szavazással választott Dr. Jármy Béla világi aljegyző most tette le a hivatali esküt.

Ezután kerültek tárgyalásra az egyes egyházak helyi érdekű ügyei s másnap 6 könnyebb természetű bírósági ügy.

Közben lelkészgyámintézeti közgyűlés is volt, melynek feladata lett volna az intézet bezárása vagy tovább működése felett dönteni. Ez életbevágó kérdésben azt határozzuk — immár talán negyedszer — hogy máskor fogunk határozni. T. i. akkor, mikor egy kiküldött bizottság érte vonatkozó munkálatait beteterjesztendi.

A 17-én adott izletes közebed épen úgy dicséri a polgári kaszinó vendéglősének kitünő magyar konyháját, mint az ebéd közben elzugott tószáradat a jelenlevők keresztyéni türelmét.

Scriba.

A nagybányai ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

A nagybányai egyházmegye április 25 és 26-án tartotta tavaszi közgyűlését szokott helyén Nagybányán Szél György esperes és Helmeci József gondnok elnökök lettek alatt.

Esperes ur imája után megnyitja közgyűlését. Méltatja a zsinati törvények meghozatalát a lelkészi nyugdíj intézetnek felállítását, s úgy látni, hogy ha az azokban foglalt magasztos tervek megvalósulnak, nagymértékben előfognak mozdítani az egyházak anyagi s erkölcsi életét. Ide vonatkozó nézetét oly hatalmas beszédben fejtette ki, hogy közgyűlés annak jegyzőkönyvbe való felvételét mondta ki, mi ellen esperes

ur felszóllalt s kérte közgyűlést ennek mellőzésére, mit ez nem fogadott el. Jövőre azonban esperes ur kívánatára hasonló dologtól el áll. Ezek után esperes ur beteterjeszti a szavazatbontó bizottság jelentését miből kitűnt, hogy világi tanácsbíróvá Sinka Lajos nyugalmazott tanító, világi aljegyzőül pedig Szőke Sándor birtokos lett megválasztva. Sinka Lajos leteszi az esküt, szép beszédben megköszöni az egyházmegyének iránta való bizalmát, s üdvözli azon szabadelvűséget, mely az ő megválasztásában nyilvánult, midőn egy egyszerű tanítót ültetett e diszes székbe. E kitüntetésben nem a maga személyét, hanem a tanítóság megtiszteltetését s megbecsülését látja.

A nagybányai egyházmegye e tekintetben első az országban ki tanítót ekképpen méltatott. Az árnyék, mely ez ügynél előre vetette magát megsemmisült, szétfoszlott. A világiak által előre hangoztatott nem tetszés megszűnt. Még csak az a kérdés sem vettetett fel: hogy vajon egyházi vagy világi ember e a nyugalmazott tanító. Hogy az a csend igazi csendesség e, vagy csak a vihart előzi meg, ki tudja? Annyi bizonyos, hogy Sinkában mint minden tekintetben művelt mélygondolkozásu egyénben nemcsak a tanügy, hanem a közügy is nyert. Szőke Sándor ur az aljegyzőséget nem fogadta el. Bizonyosan mert kicsinyelte magához. Esperesi jelentés megemlékezik egy az ur szülőjében, 50 évig munkált társunknak Papolezi Károly szatmárhegyi volt lelkésznek haláláról, úgy szintén a Garbolcon elhunyt ifju tanítóról ki csak fél évig szolgálta a tanügyet. Megemlékezett a közelmúltban elhunyt nagy emberünkről a dunántuli egyházkerület volt gondnokáról Hegedüs Sándorról a prot. irodalmi társaság nagy mecénásáról. Elhunyt felett egyházmegyénk midőn fájdalomnak ad kifejezést egyszersmind részvétét az elhunyt nagynok családjához megküldi. Soltész János ombodi lelkész egyházmegyénk büszkesége, megrendült egészségi állapota s előre haladott életkorára hivatkozva a tanácsbírósról lemond. Közgyűlés sajnálattal veszi tudomásul lemondását annak aki 25 éven át, teljes odaadásával s tudásával szolgálta az egyházmegyét, mint főjegyző tanácsbírósohasem vonogatta magát a munkától, lemondását nem fogadta el, hanem felkéri annak további megtartására. Részemről úgy hiszem, ennek nem lesz eredménye, mert a mint én Soltész urat ismerem, lemondását nem azért adta be, hogy azt, vissza vonja. Merem állítani, hogy az ő elhatározása megmásolhatatlan. A szatmári gimnázium igazgató tanácsába Szél György esperes választott. Tanítónőképzőbe Csaba tanácsbíró, fentartó testületbe Szabó József és Tóth Mór. Az uszkai rendetlen állapotok megszüntetésére esperes és gondnok ur kiszállásukat felajánlották. Nagyon óhajtanó volna, ha sikerülne ott valamit létrehozni, mert ez az egyház már a pusztulás útján van. Amacz iskolája államosítása tárgyában kérvényez, kérvénye nem teljesítettik. A pálfalvai leány egyház képviselő küldetését s annak napdíjával való ellátását kéri azon az alapon hogy ő is fizeti a közigazgatási járulékot. Kérése nem adatott meg. A lázári egyház bemutatja szeretet egyesület alapszabályait. Célja szegény gyermekek iskoláztatása, gondozása. A keresztyén szeretet minden irányban gyakorlása. Nagy Palád kántortanítói díjlevele a mai kornak nem felel meg. Visszaadatik. Ugyancsak Nagypalád elveszett tőke tartozásainak törlesztését kéri. Sajnos itt szép összeg pusztult el. A kérelem, hogy a régi rendezetlen züllött állapot megszűnjék, s új alapon új élet induljon meg megadatott. A tanügyi bizottság előterjesztése alapján

pedig felhivatott, hogy iskoláját ami ma felszereletlen, szerelje fel.

Ha egy szegény egyházban volna ilyen állapot, hát leírni kéne, de hogy nagypaládi szép vagyonnal rendelkező egyházban legyenek ezek a rendetlen állapotok mégis különös. Szamoskóródnak meghagyatott, hogye csak mindig jajgason, hanem tegyen is valamit. Igyekezzenek a jövedelmet gyűjtés útján nevelni. Adjon véleményt tervet, mit s hogyan épít. Első sorban iskolát építsen. Hirip iskoláját 10 évre haszonbérbe adná az államnak, mert a mai viszonyok szerint felekezeti iskoláját nem tarthatja fenn. Kérjen államsegélyt és korpótlékokot.

Meglepő volt az államsegély ügye. Majd odajutottunk, hogy nem volt kinek adni. Annyi kérvényező volt csak amennyi a segély. No mondjuk aztán hogy szegények vagyunk. Ha egyik, vagy másik kérvény nem felelt is meg a teljes kívánalomnak esperes ur indítványára mivel nem volt más kérelmező, kiadatott. Garbolez, kapta az 1000 koronás segélyt. Pálva Kakszentmárton a 400 koronást, Dobrácsapáti a 200-ast. Különösnek találtatott s elnökség csodálkozásának adott kifejezést hogy Szamoskóród nem kérelmezett. Tanügyi bizottság jelentésében fényt és árnyat egyaránt találunk, missiói jelentés tudomásul vétetik. Medgyes telek ügye helybe hagyatott. Tisztaberek lelkészi díjlevel megállapítható nem volt. Az eddig lelkészi használatában volt 38 hold földet, legeltetési jogot sokalják a papnak. Pénzre akarják változtatni a termény fizetést. Bodnar Janos érdemekben megöszült elaggott lelkész-társunk káplán tartásra kért és kapott engedélyt. Számvizsgáló bizottságok jelentése tudomásul vétetett.

Fegyelmi ügy volt két egyháztanács, egy lelkész és tanító ellen, két közigazgatási ügy. Adás és vételek.

T.—I.

Az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye napja.

Az alsószabolcs-hajduvidéki ev. ref. egyházmegye szerdán délelőtt tartotta tavaszi rendes közgyűlését dr. Baltazár Dezső esperes és Rásó Gyula egyházmegyei gondnok kettős elnöke alatt.

Dr. Baltazár Dezső esperes, magas szárnyalású imája után előterjesztette évi jelentését, mely éles hangjával szokatlanul nagy feltűnést keltett.*

Az esperes beszédét hosszantartó taps és éljenzés követte.

A szavazatszedő küldöttség jelenti, hogy Kovács Gyula alispánt és dr. Benedek Janos orsz. képviselőt tanácsbírákul megválasztották: Kovács Gyula és Benedek Janos az esküt letették. Kovács Gyula társa nevében is szép szavakban mondott köszönetet az előlegezett bizalomért. Rásó Gyula üdvözölte ezután az új tanácsbírákat, majd Kofi Észter tanítónő tette le a hivatalos esküt. Kiss Áron püspököt 15 éves főpásztori működése évfordulójából megleghangu sorokban üdvözlí az egyházmegye; Csiky Lajos theol. ak. tanár előtt pedig, ki a vámospéresi hosszas betegség alatt majdnem egy évig teljesen díjtalanul végezte a lelkészi szolgálatokat, köszönetét és háláját fejezte ki. A tanítók temetkezési egyesületének eltörléséhez nem járult hozzá a közgyűlés. Simon Károly és Weszprémy István idevonatkozó felvilágosító érveléseit nem vették tekintetbe.

* Lapunk élén közöljük. Szerk.

A földesi presbyterium utasított egy új iskola-terem és tanítói állás felállítására, mert ezt az egyház anyagi helyzete megengedi. Az eddigi vonakodó eljárás helytelenítették. A hajduböszörményi lelkészi stólarendezés Benedek János, Köblös Samu, Rásó Gyula, Oláh Bálint, Baltazár Dezső, Kálmán Lajos, Benkő Lajos felszólalásai után szótöbbséggel elfogadtatott. Tiszadán az egyház örizetere bizott Deesy kihalt nemesi család sírboltját feltörték. A sirtörök ellen a bírósági eljárásra utasított az egyház. Az 1906. év szept.—dec. havára esedékesebb újabb tanítói korpótlékokat a kultuszminiszter fedezet hiányában nem utalványozta. E sérelem az egyházkerülethez és konventhez bejelentetik. A hajdunánási gymnáziumnál két új tanszék felállítása jóváhagyatik. Az egyházmegyei tanácsbírók száma két egyházzal és két világgal felemeltetik. Ehhez az egyházkerület jóváhagyása kéretik. Különböző kölcsönök, telekadások, iskolai és tanítói egyleti ügyek, adókulcsok jóváhagyattak.

Az igazgató-tanítói állások szervezését elvileg helyesli az egyh. megye, ennek a fontos kérdésnek a megvilágosítására bizottságot küldött ki. Délben az Angol Királynőben 80 teritékes bankett volt, melyben Baltazár esperes az új tanácsbírákat üdvözölte, dr. Benedek János orsz. képviselő pedig szívet-lelket gyönyörködtető remek felszólalásban megköszönte az iránta nyilvánított kitüntetett bizalmat. A hamisítatlan kálvinista érzéstől áthatott egy óras diktó oly rendkívüli hatást gyakorolt, hogy a jelenlevők nem titkolhatták el meghatottságukat és többen könnyeket sem. Jakucs Sándor tanácsbíró az egyházmegye két kiváló törvényhozó tagját, Dr. Baltazár esperest és Kiss Ferenc lelkész tanácsbíróét éltette, kik a zsinati tanácskozások alatt világitó fáklyák és utmutatók gyanánt szolgáltak az egyházi önkormányzat és vérrel szerzett ősi jogának szabad szellemű fejlesztésénél és erősítésénél. Délután a felmerült bírósági ügyek nyertek elintéztést.

r. s.

KÜLÖNFÉLÉK.

Gróf Tisza István.

Többször hirt adtunk már arról a mozgalomról, mely a Hegedüs Sándor halálával megüresedett dunántuli egyházkerületi főgondnoki szék betöltésére gr. Tisza István megválasztása érdekében megindult.

A mozgalom mint tudjuk fényes eredményel járt s kevés kivétellel a gyülekezetek mind gr. Tisza Istvánra adták le szavazataikat, a ki nek beiktatása meg is történt.

És pedig ritka fényel és nagyjelentőségű kijelentések közt, megható jelenetek kíséretében történt meg Pápán mult ápril hó 30-án, a pápai református templomban. Mikor az új főgondnok esküje előtt mint egy programmon kívül felharsant az ének: „Jövel Szentlélek Uristen“ s mi-

dön gr. Dégenfeld József a nagybátya jött és a konvent és a négy egyházkerület küldöttségét felvezette s az özvegy édes anyjának Tisza Kálmánné szül. gróf Degenfeld Schomberg Ilona grófnő üdvözlése elhatározott. Szem alig maradt szárazon.

De bizonyos sorrendet kell tartanunk az események elbeszélésében. Ápril hó 29-én kezdődött az ünnepély este fél hat órakor a pápai vasuti állomáson. Itt történt az új főgondnok és az egész országból felsereglett küldöttségek és notabilitások lelkes fogadtatása s erre mintegy 70 kocsin a bevonulás. 8 órakor ismerkedési estély volt a Griff vendéglőben és a más napi felvonulás megbeszélése. 30-dikán gyülekezés az új főiskolai épületben, hol a világi urak s köztük nagyszámu mágnások (a Tisza-családdal rokon Bethlen és Teleki grófok) diszmagyarban, a lelkészek pedig palástosan jelentek meg. Innét kocsin indult a menet a ref. templomba, hol az egyházkerületi közgyűlés tartatott. Egy tüt se lehetett volna itt a földre ejteni, annyira tömve volt a templom nagy hajója. A megalakulási formások után tudomásul vették és megerősítették a választás eredményét és küldöttséggel hívták Tisza Istvánt a gyűlésbe (Tisza az Eszterházy kastélyba volt szállva). Megérkeztekor lendületes beszédben üdvözölte Antal Gábor püspök és felhívta az eskü letételére. Ekkor zendült fel a „Jövel Szentlélek Uristen“ mintegy spontán az ajkakon. Majd ünnepélyes csendben hangzott el az eskü szava. Erre a h. főgondnok és főjegyző üdvözlő beszéde után következett a gr. Tisza István székfoglaló gondnoki beszéde. Ez a beszéd órahosszána tovább tartott s mindvégig lekötötte a hallgatóság figyelmét, mely a Horvátországi magyarok dolgainál érte el a telőponthoz s váltotta ki a legnagyobb tetszést. A beszéd vége egész egyházi jellegűvé és imaszerűvé változott s azzal a kijelentéssel végződött, hogy „a magyar protestáns hivatása áthidalni azon mély akadékat, mely a mai társadalomban a vallástalan tudomány és a tudomány ellenes valóság között felmerült s hogy ez a szerepe a magyar protestánsizmusnak nemzeti és állami szempontból is nagyfontosságú, mert ezáltal mint kovász a többi felekezetekre is áthatja és azokat is hasonló működésre ösztönzi.“

A magunk részéről konstatáljuk, hogy Tisza egyénisége nagyobb s állandóbb hatást tett mint nagy és hatalmas beszéde, melynek több kijelentésével mi nem mágnás és nem dzsentri ref. magyarok nem tudunk egyetérteni, nemcsak az Apponyira való hivatkozás és confraternitás miatt, hanem a lelkes vallásos és hazafias szölamok mélye alatt ott levő konzervatív retrograd elvek

miatt sem. Az új főgondnok az internationalis felvilágosodás ellen is ultramontán reakciónak egy magyar nemzeti prot. reakciót kíván szembe állítani. Nem ez a jel a melyben mi megtartatunk, de nem zavarom a nagy jelenet összhangját és tovább viszem a beiktatás leírását és rátérek a tisztelgő küldöttségek hosszú sorára. 2 püspök volt a testvér luth. egyház küldöttei között, a fényes magyar diszruhák csillogása tarkította az egymásután jelentkező notabilitások sorait, melyek nem akartak véget érni. Tüntetni akart a magyar ref. egyház ez alkalommal a fentálló rendszer ellenében és tüntetése felségesen sikerült.

Délután 2 órakor volt a Griffben az új főgondnok ebédje, melyre a küldöttek és a dunántuli egyházkerület tagjai voltak hivatalosak. Az első felköszöntőt Antal Gábor püspök mondta a királynak, a másodikat Czike Lajos h. főgondnok Tiszára, mint a Tiszántulikerület veszteségét és a Dunántul nyereségét, Dicsőfi is üdvözölt. Legkiemelkedőbb volt mégis a Scholcz luth. püspök szép beszéde. Ő gr. Tiszát mint a két testvér prot. egyház nagy kincsét ünnepelte és üdvözölte. Érdekes volt a Tisza válaszában az a kijelentés, hogy Tiszántul is helyén kíván maradni. Maradjon is nálunk mindenütt, a hol e nemzet érdekében missió vár reá. Nagy reménységgel fordulunk felé, nem egy kálvinista reactio, hanem a haladás és a nemzet összes fiait egyesítő reformok érdekében.

* * *

— **Értesítés.** A debreceni ref. főgimnáziumban az évvégi vizsgálatok a következő sorrendben tartanak. Május 10: a VIII. osztály vizsgálat. Május 15—17: írásbeli érettségi vizsgálat. Junius 9. d. e. 10 órakor vizsgálat a francia nyelvből és gyorsírásból, d. u. 3 órakor torna vizsgálat. Junius 12: a VII. és I. osztály, junius 13: a VI. és II. osztály, junius 14: az V. és III. osztály, junius 15: a IV. osztály vizsgálat. Junius 17.—19: I.—VII. osztálybeli magánvizsgálatok és pedig 17. és 17.-án az I.—IV. osztályé, 18. és 19-én az V.—VII. osztályé, d. e. írásbeli, d. u. szóbeli vizsgálat. Junius 20.—26. szóbeli érettségi vizsgálat.

— **Méliusz Péter sirjának kutatása.** Az egykorú városi jegyzőkönyv azt hagyta emlékezetben, hogy Méliusz Pétert, a debreceni gyülekezet felejthetetlen lelkipásztorát és a tiszántuli egyházak püspökét a Cegléd (ma Kossuth) ama végén lévő temető legmagasabb dombján temették el és sirja fölé igen nagy követ hengerítettek. A temetőnek ez a legmagasabb dombja ma is meg van, de a Tisza vidéki magyarság nagy nevé reformátorának siremlékét már senki sem tudja megmutatni. Csak sejtik némelyek, hogy annak a mohalepte, idő viszontagságaitól s kegyelet nélkül való emberek durva kezéltől megkapott töredezett félig földbe sülyedt sarkofág alatt pihennek a XVI. század egyik legkitünőbb magyar papjának és tudósának hamvai, amely a Szombathy István főbíró sírköve közelében látható.

Id. Komlóssy Arthur városi főjegyző korában mozgalmat indított volt a Méliusz Péter sirja megkeresése végett s e célra Debrecen városa, a tiszántuli ev. ref. egyházkerület s a debreceni ev. ref. egyház 200—200 koronát megszavaztak sőt által is adtak a mozgalom buzgó kezdőjének. Időközben számos cikk és kép is megjelent a helyilapokban s kalendáriumokban a nagynevű reformátorra vonatkozólag. Csak a sirja felkeresése késett. Most ezután Komlóssy Arthur a Városi Muzeumi Bizottság, mint e célra hivatott testületet kérte fel, hogy vegye át tőle a kezdettől fogva takarékpénztárilag kezelt Méliusz sirja ásatási alapot, az erre vonatkozó iratokkal és nyomtatványokkal együtt s gondoskodjék a Kossuth-utcai temető nevezetes dombjának felkutatásáról. A muzeumi bizottság örömmel vállalkozott e feladat teljesítésére. Három tagu küldöttségét, Oláh Károlyt elnöklő tanácsnokot, Löfkovits Arthur igazgatót és Zoltai Lajos muzeumi őrt, bizta meg a takarékpénztári könyv és vonatkozó iratok átvételével, úgy szintén a szükségesnek mutatkozó további tennivalókkal. Komlóssy Arthurnak pedig köszönetét fejezi ki, azért, hogy Debrecen történelmének kiváló alakját megillető kegyeletét ily módon ápolta s egyuttal felkéri, hogy a városi muzeumot e kegyelet ápolását munkáló további eljárásában támogassa.

— **Kruchió Lajos**, a hajdunánási ev. ref. főgymnasium nyugalmazott igazgató tanára f. évi ápr. hó 29-én néhány napi szenvedés után meghalt. A megboldogult tanári munkásságának java része arra a korra esik, amikor ref. gymnasiumaink a kor és törvények fokozott követelményeinek megfelelni nem tudván, a végenyészett szélén állottak. Ilyen állapotban volt a hajdunánási ref. gymnasium is az 1883 XXXI t.-e. meghozatala után. De Kruchió Lajos, a hajdunánási ref. gymnasium tanára hitt abban hogy sikerül megnyitnia a hagyományos protestáns áldozatkészség forrásait és a hajdunánási ref. gymnasiumot megmentheti az utókor számára. Reményeiben nem csalatkozott. Az egyház, város és kegyes jöltevők jóindulatának megnyerésével egyelőre 4. azután 6, majd államsegéllyel 8 osztálvuvá fejlesztetett a gymnasium. Még megérte, hogy szemei előtt emelkedtek fel a főgymnasium pompás épületének falai. Kruchió is hagyományozott a debr. ref. főgymnasiumnak sőt a debreceni ref. egyetem eszméje iránti lelkesedést is ő keltette fel Soós Gábor, volt nánási orsz. gyűlési képviselő lelkében, s ennek egy, jelenleg kétszázezer koronát meghaladó értékkel bíró egyetemi alapítvány lett az eredménye. Nekrológját közölni fogjuk. Nyugodjék békével a munkás férfiú!

— **A „Madarak és fák napja”** ünnepére való előkészületek alkalmából tisztelettel értesitem a kartársakat, miszerint a Orsz. Állatvédő Egylet támogatása lehetővé tette, hogy a Madarak és Fák Napja című vezérfonalam második bővített kiadása (6 nyomott iven 96 old) megjelent és 1 kor 24 fill árban nálam kapható. Szintén megjelent az ünnepélyre való Alkalmi dalfűzet is, Beleznay Antal és Vaday J. egy és kétszólamu eredeti nótáival. (Benne 2 induló is) Ára 55 fillér. A rendelések közvetlen hozzám intézendők. (Egyszerű postadíj 10 fill, — Utánvételes 45 fill.) Nagyvárad 1907 máj. 1. Vaday József köz. isk. ig.

— **A kolozsvári „Közhasznu szövetkezet”-ről.** A cimben jelzett pénztintézet ötödik évi mérlegének és igazgatósági évi jelentésének áttekintéséből látjuk, mily hasznos munkát végzett e kis pénztintézet fennállásának rövid tartama

alatt és a rendelkezésére állott csekély anyagi eszközök dacára is. Ezelőtt öt évvel alakult 30000 K. jegyzet üzlet részzsel s ma már 100.000 K. a tartalék alapjapja, 5%-os osztalékot adott állandóan az üzletrészeseknek s az öt év alatt 12.000 K.-át osztott ki magyar közművelődési és jótékonyági célokra, lévén az intézet alapszahályszerű rendeltetése az, hogy tiszta jövedelmét kultur és human célok támogatására fordítsa. A kiosztott segélyből 80%-ot ev. ref. egyházközségek nyertek, abban a helyes fölfogásban lévén az intézet vezetősége, hogy az erdélyi részekben épen az ev. ref. egyházak támogatása útján lehet a magyar nemzeti ügynek legjobb szolgálatot tenni. Az eddigi szép siker arra ösztönözte a szövetkezet vezetőségét, hogy kifejlessze az intézetet jelentékenyebb alaptőkével bíró részvénytársasággá alakítva azt át.

A részvényjegyzési fölhívásokból, egyházkerületünk összes egyházközségeihez is küldetett egy-egy példány s egyházaink előljárói helyesen cselekesznek, ha a fölhívást komoly figyelembe veszik. Egy-két drb. 100 K.-ás részvényt majdnem minden egyházközség vásárolhat, mert befektetendő tőkéje után állandóan megkapja az 5%-os kamatot s e mellett a magyarság erősítésére és peedig tőként az ev. ref. egyházak útján való erősítésére, hoz kedves áldozatot. Ant. lelkész urak szives figyelmébe és jóakarátába részünkről is melegen ajánljuk e hazafias intézetet.

— **Két debreceni tanító halála.** Az elmúlt héten két tanítóját temettük a nagy debreceni egyháznak. Az egyik érdemes halott, *Borsos Ferenc*, kit tanítóságának 49-ik évében hű szolgálatának 44-ik évében ragadt el a halál. A másik egy ifju szolga *Torday Gábor* homokkerti leánytanító, ki 36 évvel szállott a sirba. Mindkettőt családja, hozzátartozói és barátai siratják. Béke lengjen poraik felett.

— **Ünnepély.** A debreceni ref. főgymnasium ifj. gyülekezete 1907. máj. 5-én d. e. 9 órakor *Szombati István* és *Veresmarty Zsuzsanna* kegyes alapítók emlékére a főiskolai oratóriumban emlék — és évváró ünnepélyt tart a következő sorrenddel:

1. Közének.
2. Imádság. Mondja *S. Szabó József*, a gyülekezet felügyelőtanára.
3. Emlékezés Szombati István és Veresmarty Zsuzsanna kegyes alapítókról. Irta és felolvassa *Tóth János* VII. o. tanuló.
4. A jöltevőkről. Költemény Irta Huszár Gyula VII. o. tanuló, szavalja *Farkas Sándor* VII. o. tanuló.
5. Ifjusági vegyes kar éneke. Az ének dallamát karra írta *Mácsay Sándor* énektanár.
6. Kenyérkö. Irta *Tompa Mihály* Szavalja *Lovász László* VII. o. tanuló.
7. A gyülekezet évi működéséről. Bezáró

beszéd. Mondja H. Nagy Jenő VIII. o. tanuló, a gyülekezet elöljárója.

8. Közének.

— **Az oratóriumi emléktábla** elhelyezése szép benső, de inkább iskolai ünnepség keretében ápril. hó 28-ikán folyt le. A Nagytemplomban szolgált Jánosi Zoltán ez alkalomra felkért lelkész. Az oratórium előtti lépcsőházban lefolyt leleplezési alkalomból szolgált dr. Haendel Vilmos ez évi rector, emlékbeszédet mondott az oratoriumban dr. Ferenczy Gyula. Az ünnepélyen megjelentek az országgyűlés tagjai közül Szabó Kálmán, Nagy György és Irsay József képviselők; a város és vármegye részéről: Veszprémi Zoltán főispán, Kovács Gyula, alispán, Kovács József polgármester, Csóka Sámuel tanácsos, dr. Magoss György főügyész, Oláh Károly kulturtanácsos és még számosan. Mind a templomban, mind a leleplezésnél és emlékbeszéd után a főiskolai Kántus énekelt nagyon szépen. Az emléktáblán ez a felirat áll: E falak közt tartotta az 1848—49-iki képviselőház üléseit 1849 jan. 9-től 1849 május 31-ig. E falak hallották szabadságharcunk nagy embereit. Emlékezetnek okáért emelte a főiskolai tanuló ifjuság. Az ünnepélynek délután is volt folytatása midőn a Magyar Irodalmi Társulat diszkozyülésén Nagy György és Irsay József képviselők beszéltek. A képviselők az ifjuság vendégei voltak s így e részről ünneplésükben nem volt hiány.

— **Két iskolai ünnepély.** A debreceni ref. egyház leánynevelő intézetének ifjusága két ünnepélyt rendezett az elmúlt hetekben. Elsőben is a felső leányiskola VI-ik osztályának növendékei, iskolai pályafutásuk befejezése alkalmából az iskola természetrajzi muzeuma javára április 14-én házi estélyt tartott: ez ünnepélynek 8 pontja volt, melyet mind a rendező VI. osztályos növendékek adtak elő, nagy sikerrel. Volt a műsorban énekkari ének, zongorajáték, szavalat, tánc és színjáték, ez a változatos műsor aztán oly sok közönséget vonzott, hogy az intézet diszterme szorongásig megtelt. A szép erkölcsi siker mellé az anyagi eredmény is meglepő volt: 350 korona tiszta hasznót adott át a bucsuzó osztály a jótékony célra. — A második ünnepély április hó 21-én, s ugyanazon műsort közzkívánatra megismételve, ápr 22-én volt; ez ünnepélyt az intézet összes növendékeit magában foglaló *segítő egyesület* rendezte, hasonló változatos és érdekes műsorral, melyben énekkar, szavalat, szóló-ének, tánc, zongorajáték, színjáték s gordonka szóló tarkították az estélyt. Ezen a második ünnepélyen az volt a legérdekesebb, hogy a Dóczy József zeneszerző által a növendékek számára írott új nótákat a közönségnek bemutatták. Ennek tulajdonítható az iránta való páratlan érdeklődés. E kettős ünnepélyek tiszta jövedelméből mintegy 500 korona jutott a szegény tanulókat segítő egyesületnek. — Örömmel adunk hirt a két estélyről, mely leányiskolánk helyes vezetéséről s magas színvonaláról tesz bizonyosságot!

— **Cselédképző intézet.** A rimaszombati jótékony nőegylet a múlt évben egy cselédképző intézetet ala-

pitott. Ennek megtekintése és tanulmányozása végett ment a múlt héten Rimaszombatba Dessewffy Emma, a nagy vértanu unokahuga, az országos „munka otthon,” nagynevű megalapítója és igazgatója s a budapesti Lorántfi Zsuzsánna egyesület egyik vezetője. A nemes emberbarát uriaszony ápr. 26-án érkezett Sörös Béla és Kájel Endre losonci ref. lelkészek társaságában, kiknél megelőzőleg egy „szeretet-vacsorán” nagy tetszéssel fogadott felolvasást tartott Losoncon. Meglátogatta Rimaszombatban a nőegyleti vezető tagok és Cinke István ref. lelkész társaságában a cselédotthont hol a gyermekek egy része épen „csiga” és tarhonya gyurással szorgoskodott, másrésze matracok löszörét frisitette, míg a harmadik csoport benn a Samarjayházban varrta a saját ruháit a konfirmációhoz. Dessewffy Emma, ki emberszerető, jó szíve sugallatát követve, önzetlen áldozatkészséggel bejárta a művelt nyugat nevezetesebb emberbaráti intézményeit, női börtöneit tanulmányozás végett: elragadtatással nyilatkozott az eddig a maga nevében páratlan jótékonyági intézmény bölcs vezetése, példás rendje, célszerű beosztása és legkivált pompás gyakorlati munkarendjéről. Megtekinté apróra a csinos kézimunkákat, a konyha és a virágos kertcskéket. Mindenütt meglepte a rend, a tervszerűség és a praktikusság. Pedig a most tanuló 22 gyermek nagyon vegyes alaku testileg és lelkileg. Kedves jelenet volt, midőn a nemesszívű urinőt az egyik lányka régi budapesti pártfogójaként üdvözölte, hálásan szeretettel! A megtekintés után visszautazott Budapestre, hol a helybeli jótékony nőegylet e kitünően megindított intézményének utánzására akarja buzdítani a Nőegyletek Országos Szövetségét.

— **Nagy gyülekezetek helyzete** egyházmegyénk életében sokszor vitákat provokál. Eltekintve a szavazatok kérdéséből, melyet némelyek e gyülekezetek egyenlőségének, mások a méltányosságnak elve alapján kívánnak megoldani, tény az is, hogy mindig bizonyos ellentét állapítható meg meg az egyházmegyék legnagyobb gyülekezetei és a kisebb között, akármilyen emberi gyöngeségre vezethető az vissza. De ettől eltekintve az is tény, hogy nagy gyülekezetek kormányzása nem történhetik: a kisebbek mintájára. Ezeknek előrebocsátására az adott most nekünk alkalmat, hogy nálunk sokszor emlegetett Bécsből hir érkezett, hogy evang. presbytérium ápril. 22-én elhatározta egyhangulag, hogy a nagy világvárost kisebb gyülekezetekre osztja s az egésztest egy esperességben vagy esetleg külön püspökségben egyesíti. Sokat vitáztak rajta s sokat fognak bizonyára ez után is még, míg a módozatokat megállapítják. Zsinati törvényeink uj alakja megadja nálunk is ennek lehetőségét. Vajjon lesz-e hely, hol az alkalmat felhasználják? Különben az ausztriai protestantizmus terjedése ez ujjabb bizonyosságának csak örülhetünk.

Tartalomjegyzék: Imádság. Jánosi Zoltán. — Egyházmegyei közgyűlést megnyitó elnöki beszéd. Dr. Balthazar Dezső. — Az evangéliom és korunk szociális küzdelme. Hajdu Péter. —

Tanúgy: Ujabb irány és eszköz népiskolai nevelésünkben. Kiss György. — Közéletünk: A nagyszalontai ref. egyházmegye közgyűlése. — Egyházmegyei közgyűlés. Scriba. — A nagybányai ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. T. I. — Az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye napja. r. s. — Különfélék.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

Szerkesztői üzenetek.

— Mai számunkból az aktualitások miatt több fontos cikk kimaradt. E közlemények közt a Missziói levelet, Külföldi szemlét, és Kutasi K. mélyen járó cikkét a következő számban fogjuk közre adni. Az unitáriusok ügyében is több cikk érkezett. Ezeknek is sorját kerítjük. — Elsőlapra: Jövő számban adom. Üdvözöllek.

Káplán kerestetik.

Mivel körülményeim folytán jelenlegi tartózkodási helyemről távozni akarok és mivel az utódomról való gondoskodás az én kötelességemmé tétetett: ez uton keresek Bojtra káplánt. Csillag ref. lelkész ur oldala mellé, a ki hajlandó lenne ez állást f. évi június 1-től szeptember 1-ig azután pedig ha tetszik tovább elfoglalni. Fizetés: havi 50 korona és teljes ellátás mosás és ágyneműn kívül. A szíves értesítést, illetve ajánlkozást az alábbi címre kérem küldeni:

Bojt, u. p. Nagykereki (Bihar m.)

Szepsy József
s. lelkész.

Káplán kerestetik.

Székelyhidra (Bihar v. m.) egy segéd lelkész kerestetik, fizetése Négyszáznégyszéze kor., kápláni fizetés címen, 400 kor. Koszt, pénz — halotti stóla, circa 140 kor. egy szoba, fűtés, világítás, kiszolgálás.

Jelentkezhetni id. Szabó József ev. ref. lelkésznel, az állás legkésőbb f. év. május hó 15-én elfoglalandó.

Részvényjegyzési felhívás.

Az immár öt év óta működő Közhasznu Szövetkezet 1907. évi jan. hó 27-én tartott közgyűlése határozatilag kimondotta, hogy a pénzügyintézet kitűzött céljának hathatósabb munkálha-

tása érdekében, ez év folyamán, részvénytársasággá alakul át.

E határozat alapján ezennel kibocsájtjuk részvény aláírási felhívásunkat és a kereskedelmi törvény 150. §-a értelmében jelezzük, hogy

1. az átalakulás folytán létesítendő új intézet címe: Közhasznu Takarékpénztár r. t. leend;

2. a vállalat tárgyát a takarékpénztári és bank-üzlet összes ágazatai fogják képezni;

3. a részvénytársaság működési tartama 50 év;

4. az alaptőke legalább 300.000 K.-ban, de a jegyzések mérve szerint esetleg 400.000 K.-ban állapítatik meg.

5. ehhez képest 3, illetve 4 ezer, egyenként 100 K.-ás részvény fog kibocsáttatni. Átmenetileg 1/2 részvénynek is adatnak ki;

6. az aláírás ideje: 1907 május 31.

7. Az alapító intézet igazgatósága fentartja magának a kereskedelmi törvény 183. §-ban megadott ama jogot, hogy első igazgatóságot 3 évre kinevezhesse.

A részvény alárással egyidejűleg a jegyzett részvény értékének 10%-a és részvényenként 2 K. beíratási díj készpénzben kifizetendő.

* * *

A szövetkezet kitűzött céljai tekintetében fennálló alapszabály-rendelkezések mindenkben átvétetnek a részvénytársaság alapszabályaiba, tehát a részvénytársaság is föltétlenül megmaradt, a magyar nemzeti alapon nyugvó kultur- és human célok szolgálatában.

A hivatolt alapszabály-rendelkezések a következők:

3. §. Az intézet célja: tagjai hitele, keresete és gazdálkozása előmozdítása mellett, a kereskedelmi törvény által megengedett hitelüzletek útján elérendő tiszta jövedelmével, magyar nemzeti, — egyházi és társulati — közhasznu, vagy közjótékonyaságú intézmények támogatása, tehát tisztán kulturális és humanus célok szolgálása.

25. §. Az évi tiszta nyereségből mindenképp előtt leiratik 25% a tartalék javára, 10% fordítatik az igazgatóság és 3% a felügyelő bizottság díjazására; a további 62%-ból pedig a teljesen befizetett üzletrészekre, ezeknek legfeljebb 5%-a fizettetik ki, mint osztalék, melynek kifizetése után fenmaradó nyereségy-felesleg a kitűzött kulturális és humanus célok előmozdítására fordítandó.

Igazgatóság: Magyarnagyzsombori Sombory Lajos, cs. és kir. kamarás, nagybirtokos M.-N.-Zsombor. Csizsár Gyula, Kolozsvármegye főjegy-

zöje Kolozsvárt. Nagy Károly, ref. theol. tanár Kolozsvárt. Dr. Vályi Gábor, nyug. egyetemi tanár, háztulajdonos Kolozsvárt. Rónay Elemér, cs. és kir. kamarás, nagybirtokos Kolozsvárt. Vargha Sándor, életbiztosító intézeti vezérigazgató Budapesten. Dr. Kádár János, nyug. egyházkerületi titkár, intézeti ügyvezető igazgató Kolozsvárt.

Pályázat.

A bihari ref. egyházmegyébe kebelezett csökmői lelkészi állásra, a melynek jövedelme lakáson és házi kerten kívül 1. készpénz 170 kor. 2. 37 mm. és 60 kgr. kétszeres buza, 3. 29 mm. 60 kgr. árpa, 4. 1600 négyszögölével számítva 26 köblös 219 négyszögöl szántó, 2 köblös 1486 négyszögöl kaszáló földből álló egy egész állomány külbirtok, 5. Hatnyolcad állomány után járó nádlási illetőség, a mely szintén földbirtok, 6. egy egész állomány után legettési jog. 7. Két öl tűzifa a lelkészi udvarra beszállítva és 8. stóla A javadalom 2667 kor. 60 fillerre értékelve, az egyház első osztályu. Pályázók szabályszerűen felszerelt kérvényeiket f. évi május hó 26-ig Sulyok István espereshez Nagyváradon (posta helyben) terjesszék be. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azon nal elfoglalandó és a megválasztott egyházmegyeyei statutum szerint az előd által eszközölt beruházásokat megváltja.

Debrecen, 1907. ápr. 25.

Kiss Áron,
püspök.

Gummi és rézbélyegzők
állandó festékpárnák,
számozógépek,
rézpecsétnyomók és
izléses nyomtatványok
gyorsan, ponosan és olcsón

DEBRECZEN, Simonffy-u. 5. sz. alatt kapható.

2667. 60 x 2.

Orgona - Harmoniumok.

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszerek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda!

mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Tárogató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
DEBRECEN, Kölcsey-utca 18.

Egyházi és iskolai építkezések tervezete és kivitele felsőbbbhatóságilag helybenhagyott vagy a köz-igazgatás ügyi minta terve alapján.

Tervezetek és költségvetések készítése vagy azok felülbírálása a hely színén is.

Építkezési kölcsönök ajánlása és lebonyolítása

Szabadalmazott gyorsan száradó és szárító víz-elszigetelő festék gyár falak, nedves helyek szárazzá tételére, Vihar és időjárásálló homlokzat festékek, zománcmáz, klozetek, fürdőszobák, konyhák falainak vízmentes bevonására. Gyorsan száradó kemény és puha padló festékek mindféle színben. Teljesített építkezésekről, végzett munkálatokról bizonyítványok és elismerő okiratok.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
Debrecen, Kölcsey-utca 18.

HEGEDŰS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában Debreczenben 2 kor. havi részletfizetésre megrendelhető:

A legelső magyar protestáns egyháztörténet. (Képes diszmunka.)

Most jelent meg:

A MAGYAR EVANGÉLIOMI PROTESTÁNS EGYHÁZ TÖRTÉNELME

Farkas József, Kovács Sándor és Pokoly József közreműködésével

Szerkesztette: ZSILINSZKY MIHÁLY.

Könyvtári félbörkötésben 19 k. Közel háromszáz szöveggéppel, tizenkét melléklettel és számos kéz-
irathasonmással.

Csodálatraméltó, nemes küzdelem törté-
tének a vázolását tűzte ki feladatául ez az első
magyar protestáns egyháztörténet, amely
nemcsak hogy szép emléke az 1906-iki nagy
történelmi esztendőnek, hanem kiegészítője a po-
litikai történetnek is. Sőt, mivel a protestáns
egyház, valamint a magyar nemzet változatos,
eseményekben gazdag, fölemelő és magasztos
története sokszor egygyé olvad a kettős küzdelem-
ben, mivel mindkettőnek ugyanazok voltak a ve-
zérei, harcosai, vértanúi, azért sok helyen egyik
a másik nélkül meg sem érhető. Korszakos
jelentőségűvé avatja még ezt a munkát az a
tény, hogy az nemcsak a magyar evangéliumi
protestáns egyház külső fejlődésének **történetét**
hanem a **belső életet** is felöleli, kiterjeszkedik
az egyházi élet, az iskolaügy és irodalmi élet
ismertetésére is, aminek révén joggal tarthatjuk
azt egy nevezetes történelmi korszak **művelő-
déstörténetének is**.

Megrendelő-lap.

Fizetendő Debreczenben.

HEGEDŰS és SÁNDORTÓL Debreczenben

megrendelem Zsilinszky, a magyarországi Protestáns egy-
ház történelme című művet.

*Előfizetési feltételek: Ezen mű ára 19 korona, fi-
zetendő 2 koronás egymásután következő havi részletek-
ben, szállítástól kezdődőleg, mindaddig, míg a teljes mű
vételára törlesztve nincs. Jogositva van a cég az esedé-
kes és le nem fizetett részleteket, a postaköltség hozzá-
számításával, a postai megbízás útján bevonni. A rész-
letek be nem tartása a részletfizetési kedvezményt meg-
szünteti és a mű teljes vételárát esedékessé teszi. A fi-
zetett részletek által még ki nem egyenlített része a kül-
deménynek a szállító cég tulajdonát képezi. Per esetén a
debreceni kir. járásbíróóság illetékes. Az üzlet elfogadása
a cégnek fenntartatik. A fenti feltételek alapján ezennel meg-
rendelem a fentebb jelzett munkát 19 korona vételárért,
fizetendő a megrendelés keltétől kezdődőleg 2 koronás havi
részletekben Debreczen a Hegedűs és Sándor cégpénztáránál.*

Lakhely és kelet: Sajátkezű aláírás:

Állás:

Az illetéki díjjegyzék 30 tételle értelmében bélyegmentes. Olvasható aláírást
kérünk.

Konfirmálások alkalmából

ajánljuk az

S. Szabó József által átdolgozott Révész—Szo-
boszlay—Szabó: Konfirmációra elő-
készítő kátét ára 30 fill.

Konfirmációi emléklapok fekete nyomással
1 drb. 4 fill., 100 drb. 3.60, csinos kék
körzettel 1 drb. 5 fill. 100 drb. 4.50, di-
szes aranyozott körzettel 1 drb. 6 fill.,
100 drb. 5.40

Konfirmáció ajándéku ajánljuk a Rozgonyi
J. féle gyermekimkönyvet diszes kö-
tésben 50 fill., 80 fill., 3 kor., 4 kor., és
5 korona árakban kaphatók:

HEGEDŰS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkereskedésében

DEBRECENBEN, Kossuth-utca 11. szám.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-

nyek, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Értesítés. Van szerencsém a t. közönség szives tudomására adni, hogy **Melocco Péter** budapesti betonáru gyáros debreceni fióktelepét saját szám-
lámra átvetem és azt **tetőfedési vállalatommal** egyesítve fogom tovább vezetni. A munkálatokat a legjobb munkaerőkkel és legjobb anyagokból készíttetem, miáltal t. rendelőim teljes megelégedését óhajtom elérni. Midőn tisztelettel kérem, hogy nagybecsű bizalmukkal kitüntetni sziveskedjenek — **Lukács Vilmos** maradtam kiváló tisztelettel Debrecen, Hatvan-utca 5. szám.
Elvállalok = **beton-munkát** cement és gramindelemű burkolást, fayence-lap burkolást. műkö lépcsők és lábozatok készítését, csatornázásokat szab. karmantyus betoncsövekkel, hidak és áttereszek építését stb.

Tetőfedési munkák szabadalmazott Eternit asbest cement palával.

Aszfalt lemezzeli egyszerű és kettős ragasztott fedés. Facement tetők készítése. Nedves falak elszigetelése.

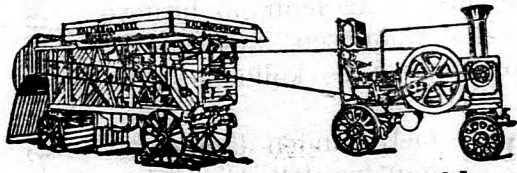
Állandó raktár: Kitünő minőségű Portland és román cementből, stuccatur és alabastrom gipszből, köfedél-lemezek elszigetelő lemezekből, tűzálló (chamotte)-tégla, Carbo-lineum, fedéllackok stb.

KALMÁR ÉS ENGEL

MÓTOR- ÉS GÉPGYÁRA

BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRUT 18.

Ajánlja ugy cséplőgépet, mint malomüzemre legegyszerűbb benzínmótorjait, benzínlokomobiljait, valamint szivógázmotorjait, melyek V., Lipót-körut 18. bármikor üzemben megtekinthetők.

Teljes jótállás kitünő cséplésért! **Egyedül létező újdonság!**

Ezen motorok egyenletes járásaik és bámulatlan egyszerű szerkezetük folytán bármely legjáratlanabb ember által is azonnal könnyen kezelhetők.

Árjegyzék ingyen! — Olcsó árak részletfizetésre

Király balzsam Kőszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **kőszvény**nél **csuz**nál továbbá meghüleséknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. **1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill.** Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a Hajdusági pedrót!!
hires mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszerű” gyógyszer-tára a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHAZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más **Egyházi műveket** tömegesen mennyiségben, versenyképes kivitelben és **gyári áron**.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben. Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **táblákat**, melyek a szószéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok fe húzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcsészakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkekre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint **Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerint stylusban, levéltári irománytartó fedeleket.**

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegeye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállít

harangokat

bármilyen súlyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elismerő irat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok,

mint régi modoruk. Ily szerkezetű 327 kros harang hangban egyenlő 461 kros régi modorú haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok illetékel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debreczenben a Piacz-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

♂ férfi, fiu és leányka ruha-üzlete. ♀

A járókelőket megálliitják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az tavaszi idény legujabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi ruha-üzletnek, mely 56 év óta áll fenn, jó hírneve a közönség körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pazarul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövetekekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legsolidabb alapra **szabott árak**, mely minden darabon ki-tüntetve látható, a leg-pontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönség a legpontosabb bizalommal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesít és a meg nem felelő árut készséggel visszaveszi.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.